

Notitie Inzameling Afval AVU-gemeenten

“Veranderingen op komst”

Aan de Colleges van de
AVU-gemeenten

Soest, 2 mei 2024

Geacht College,

Recentelijk hebben 2 grote private inzamelbedrijven aangegeven te gaan stoppen met de huis-aan-huis inzameling van afval. Deze beslissingen hebben grote gevolgen voor de gemeenten die gebruik maken van private inzamelbedrijven en dwingen tot nadenken over een al zeer nabije toekomst. Met deze notitie brengen wij u op de hoogte van de ernst van de huidige situatie met betrekking tot de afvalinzameling in onze regio.

Huidige ontwikkelingen

Gemeenten stellen steeds meer eisen aan de inzamelorganisatie. Adequaat huishoudelijk afvalbeheer is meer dan verzamelen alleen. Het is (aan)sturen op het gewenste gedrag van inwoners gericht op minder verspilling, voorkomen van restafval, meer hergebruik en meer scheiding van recyclebare grondstoffen. Gemeenten verlangen dat hun inzamelaar meewerkt aan het bewerkstelligen van de gemeentelijke ambities en doelen: *van afval naar grondstoffen* en voldoende flexibel is om door de gemeente gewenste beleidsmaatregelen vlot en doeltreffend uit te voeren.

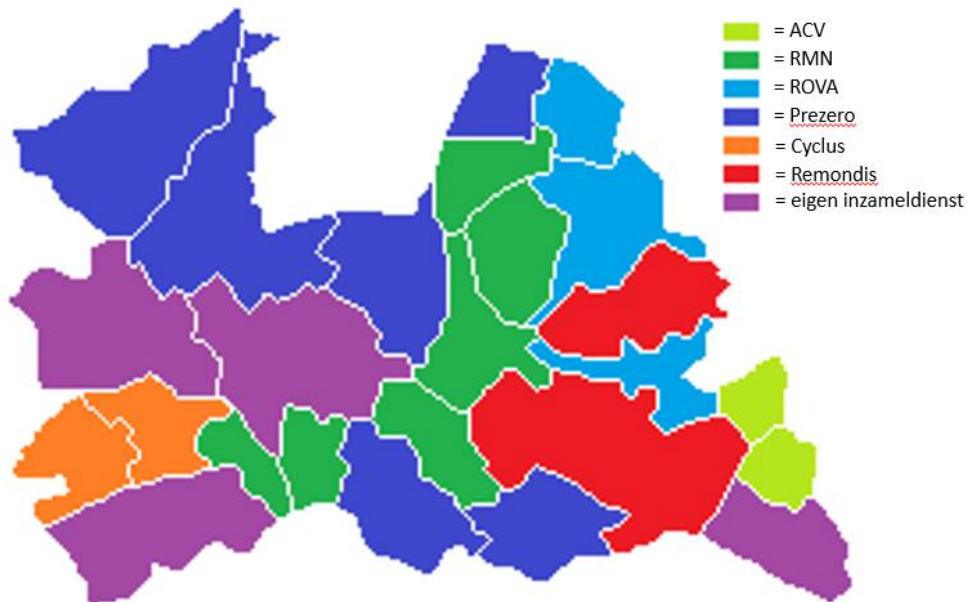
Gemeenten zelf staan voor grote uitdagingen en het beleidsveld ‘van afval naar grondstoffen’ is complexer geworden. Samen optrekken met andere gemeenten die voor dezelfde uitdagingen staan, wordt vaak als gewenste route gezien. Ook is flexibiliteit in de dienstverlening van belang. Zoals voor het aanpassen van inzamelfrequenties, het invoeren van diftar, het wijzigen van het ophaalbeleid voor grof vuil, et cetera. Deze vormen van flexibiliteit zijn in een tijdelijk contract met een marktpartij vaak moeilijk te realiseren, maar worden bij gezamenlijke overheidsorganisaties vaak wel gevonden.

Anderzijds is de markt voor inzameling van huishoudelijk afval voor de private inzamelaars zelf minder aantrekkelijk geworden. Onder meer doordat gemeenten bij aanbesteding de inzamellogistiek en de verwerking vaak van elkaar scheiden. Afvalverwerking en recycling worden vanwege het samenwerkingsvoordeel dikwijls in regionaal verband aanbesteed, terwijl de logistiek (inzameling) dan een gemeentelijke opdracht betreft. Het is juist de combinatie van verzamelen en verwerken die voor de private inzamelaars gewenst is, omdat dit hun bedrijfseconomische voordelen brengt.

De combinatie van de bovenomschreven factoren maakt dat in de afgelopen twee decennia het aantal gemeenten dat samenwerkt in verzelfstandigde overheidsorganisaties, een vennootschap of een gemeenschappelijke regeling (GR), is gestegen van ongeveer 28 procent naar meer dan 60 procent. Het aantal private inzamelaars dat in Nederland actief is, daalde in dezelfde periode van meer dan dertig naar zeven. Verwacht wordt dat veel regiegemeenten én gemeenten met een relatief kleine gemeentelijke inzameldienst zich strategisch gaan heroriënteren. Daarbij rekening houdend met de veranderende wensen en eisen die aan de rol en bijdrage van de inzamelorganisatie worden gesteld.

Huidige situatie AVU

In het AVU-gebied wordt de inzameling van het huishoudelijke afval op verschillende wijzen georganiseerd. Er zijn gemeenten met een eigen inzameldienst, gemeenten die deze taak hebben belegd bij een overheidsbedrijf en gemeenten die gebruikmaken van een privaat inzamelbedrijf:

Op dit moment is de AVU bezig met de voorbereiding van de aanbesteding van de inzameling van huishoudelijk afval in 10 AVU-gemeenten per 1 januari 2027. De AVU verzorgt als aanbestedende dienst al sinds jaren de Europese aanbesteding van de inzamelcontracten voor deze gemeenten. De inzamelcontracten zijn geen AVU contracten, maar worden na de gunning direct gesloten tussen de gemeenten en de inzamelbedrijven. Ook de inzameling van papier (al of niet met vrijwilligers achter het inzamelvoertuig) en glas wordt bij de voorbereiding betrokken.

Met het beëindigen van de huis-aan-huis inzamelactiviteiten door PreZero¹ en Renewi (dit laatste bedrijf is niet actief in het AVU-gebied als inzamelaar), dreigt de concurrentie bij deze komende aanbesteding volledig weg te vallen. Remondis heeft aangegeven door te willen gaan met de huis-aan-huis inzameling, maar zal waarschijnlijk de enige potentiële inschrijver zijn, waardoor het risico op hoge tarieven aanwezig is vanwege het ontbreken van marktwerking. Echter, de kans is ook aanwezig dat een aantal gemeenten geen inschrijving ontvangt omdat Remondis als bedrijf een bepaalde capaciteit heeft en deze niet zomaar in korte tijd fors kan uitbreiden. Remondis heeft nu al aangegeven zondermeer te gaan stoppen met de papierinzameling met vrijwilligers bij nieuwe contracten.

De volgende AVU-gemeenten laten de huis-aan-huis inzameling van afval door een privaat bedrijf uitvoeren:

¹ PreZero heeft laten weten mogelijk wel geïnteresseerd te zijn als dit bedrijf ook de verwerking van het ingezamelde afval krijgt toegewezen. Binnen de AVU is dit geen optie omdat de afvalverwerking een aan de AVU overgedragen taak is en niet door de gemeenten afzonderlijk wordt aanbesteed.

PreZero: De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, Stichtse Vecht, Wijk bij Duurstede;
Remondis: Leusden, Utrechtse Heuvelrug;
Cyclus: Montfoort, Oudewater (Cyclus is een overheidsbedrijf, maar heeft wel op de vorige aanbesteding ingeschreven).

De gemeenten waar PreZero de dienstverlening uitvoert, zijn door dit bedrijf reeds geïnformeerd over het definitief beëindigen van de inzamelactiviteiten.

PreZero wijst nadrukkelijk op het belang om vóór 1 juli 2024 de huidige overeenkomsten schriftelijk te verlengen tot 31 december 2026. Wordt dit na genoemde datum gedaan of niet gedaan, dan wordt de dienstverlening per 31 december 2024 beëindigd.

Met de kennis van nu ligt het niet voor de hand dat de huis-aan-huis inzameling voor deze 10 gemeenten vanaf 1 januari 2027 met een reguliere Europese aanbesteding kan worden ingevuld. Het is bovendien maar de vraag of in de nu ontstane marktsituatie kan of moet worden overgegaan tot een Europese aanbesteding.

[Marktconsultatie, alternatieven voor de inzameling door een privaat bedrijf](#)

De AVU houdt op dit moment een marktconsultatie en inventariseert hiermee de mogelijkheden die de markt biedt voor de inzameling van afval. De resultaten van de AVU-marktconsultatie worden omstreeks half juni 2024 verwacht.

Maar wat kan een gemeente doen indien uit de marktconsultatie blijkt dat er een gerede kans bestaat dat er maar één (mogelijk met hoge tarieven) of zelfs geen inschrijving is op de aanbesteding voor de inzameling vanaf 2027?

Dit zijn de alternatieven:

- Extra verlenging huidige contract ná 1 januari 2027, (niet voor iedere gemeente een optie, per gemeente onderzoeken);
- Toetreden tot een samenwerkingsverband of een overheidsbedrijf;
- Inzamelen door een andere gemeente die een eigen inzameldienst heeft;
- Eigen inzameldienst.

[Belangrijke keuzes](#)

Gezien de beperkte tijd die beschikbaar is voor de voorbereiding, of anders gezegd de tijd die is benodigd voor het traject naar de voortzetting van de huis-aan-huis inzameling per 1 januari 2027, zullen binnen een kort tijdsbestek meerdere belangrijke keuzes door de gemeenten moeten worden gemaakt.

Niet alleen de gemeenten die de afvalinzameling nu door een privaat bedrijf laten uitvoeren, staan voor de keuze privaat of publiek, maar een aantal gemeenten met een eigen inzameldienst (Lopik, Rhenen, Utrecht, Woerden) komt nu ook op een punt waarop op korte of middellange termijn keuzes

moeten worden gemaakt ten aanzien van investeringen ten behoeve van de dienstverlening. Wanneer verdergaande eisen met betrekking tot duurzaamheid verlangen dat wordt geïnvesteerd in waterstof- of elektrisch aangedreven inzamelvoertuigen, is dit financieel én logistiek een uitdaging. Dan zijn intergemeentelijke samenwerking of samenwerking in een overheidsorganisatie interessante opties om te onderzoeken.

Inzet AVU

Wanneer er zich grote wijzigingen in marktomstandigheden voltrekken, leidt dit ontegenzeggelijk tot heroverweging van bestaande kaders of tot formuleren van nieuw beleid. In beide gevallen is brede kennis van de inzamelmarkt nodig. Het Europees aanbesteden van de inzameling voor meerdere AVU-gemeenten, is op verzoek van die gemeenten al meerdere keren door de AVU verzorgd. Ook nu is reeds met de voorbereiding voor de komende aanbesteding begonnen. Het voordeel is dat de AVU de marktkennis heeft én alle contracten in één aanbesteding kan onderbrengen, hetgeen efficiënt en financieel voordelig is.

Er ligt echter een additionele vraag op tafel: Privaat of Publiek? In het AVU-netwerk zitten publieke bedrijven die zelf de huis-aan-huis inzameling verzorgen voor de bij hen aangesloten gemeenten. Deze overheidsbedrijven zijn goed in staat om de verschillende publieke mogelijkheden te schetsen en de gemeenten hierin te adviseren, wanneer wordt aangegeven dat daaraan behoefte is. De AVU kan, - eventueel met inzet van haar netwerk-partners -, de AVU-gemeenten die dit betreft adviseren en begeleiden in het traject naar de keuze van de invulling van de huis-aan-huis inzameling per 1 januari 2027, zowel privaat als publiek. Gemeenten hoeven dan niet zelf op zoek te gaan naar externe adviseurs. Advisering en besluitvorming kan dan collectief worden georganiseerd, conform de geest van de gemeenschappelijke regeling AVU.

Frans van Dijk,
directeur.